Raadsvoorstel

Nummer raadsnotitie	In te vullen door griffie
Datum voorronde	■ Raadsbehandeling 28-2-2022
Datum B&W vergadering	07-02-2022
Portefeuillehouder	A.J. Michel-de Jong
Opsteller	R Kool
Afdeling/team	Gs
Voorgestelde behandeltijd Voorronde	
	☒ Openbaar ☐ Geheim

Onderwerp
Richtinggevend voorstel bestuurlijke toekomst Wormerland

Kern van het voorstel
De gemeenteraad oriënteert zich op de bestuurlijke toekomst van Wormerland. De raad nam zich eerder voor om in huidige samenstelling een richtinggevend besluit te nemen over de bestuurlijke toekomst van Wormerland, om dat vervolgens mee te geven aan de nieuwe raad, die na de komende verkiezingen wordt samengesteld. Het is aan de nieuwe raad om definitieve besluiten te nemen. Een aantal voorkeursscenario's voor de toekomst van Wormerland is besproken met de bestuurlijke omgeving (binnen Zaanstreek-Waterland). De opbrengst uit die gesprekken bracht de raad tot de opdracht om enkele (nader aangeduide) scenario's in een participatietraject te bespreken met ingezetenen (burgers, instellingen en bedrijven). Nu de opbrengst uit beide trajecten (bestuurlijke omgeving en ingezetenen) bekend is, wordt alles overziende een voorstel voor een richtinggevend besluit aan de raad voorgelegd. Daarin heeft de gemeenteraad een geheel eigen verantwoordelijkheid om te beslissen. Daarbij zal hij in zijn overwegingen o.a. rekening houden de wetgeving, het rijks- en provinciaal beleid, het algemeen belang, de opvattingen over goed openbaar bestuur, de financiën van de gemeente, de nabijheid van bestuur, de eigenheid van de woongemeenschappen, de reacties van de ingezetenen en de bestuurlijke omgeving en de mogelijke gevolgen voor de lokale en regionale bestuurlijke slagkracht.

Voorgesteld besluit

De Raad besluit:

1. Voor de bestuurlijke toekomst van Wormerland te kiezen voor hoofdrichting A. (zoals beschreven in het raadsvoorstel) luidende:

   A. De huidige raad van Wormerland beveelt de nieuwe raad aan om het te houden bij zelfstandigheid van de gemeente en investeren in de nul+-variant, met inbegrip van de bij die hoofdrichting vermelde en aanbevolen aandachtspunten:

   Aandachtspunten bij A:
   Algemene feitelijke aandachtspunten a en b (ter kennisneming)

   a) Deze variant sluit het meeste aan bij de overwegende behoefte vanuit de huidige raad en wordt substantieel gesteund vanuit de reacties uit het participatietraject, onder het voorbehoud dat de gesignaleerde verworvenheden in zelfstandigheid voldoende gegarandeerd kunnen blijven (Denk hierbij aan de genoemde voorzieningen, de ervaren dienstverlening, de lokale identiteiten en de nabijheid van bestuur.)
   b) Er is hierbij op dit moment geen zichtbaar perspectief op meer deelnemers aan de ambtelijke samenwerking.

   Aandachtspunten c t/m g m.b.t. de risico's van hoofdrichting A (onderdelen van het besluit)

   c) Het is aannemelijk dat in deze variant geïnvesteerd moet worden om de toekomst duurzaam aan te kunnen. Daarbij zal vermoedelijk benchmarkonderzoek nodig zijn op vitale functies van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. (Denk aan: personeel & arbeidsmarkt; ICT; spankracht ambtelijke dienst versus bestuurlijke wensen.)
   d) De ontwikkeling van de financiële verhoudingen en aanvaardbare lastendruk.
   e) Deze variant vergt nauwe afstemming met partnergemeente Oostzaan. Kiest die ook voor deze variant en is die ook van zins, bereid en in staat om daarin te investeren?
   f) Laten rijk en provincie deze ontwikkeling op termijn in stand?
   g) Omdat deze variant enkele risico's kent die afhankelijk zijn van de keuze van andere besturen, verdient het -vanuit behoefte aan behoud van regie op de bestuurlijke toekomst- aanbeveling om in de nieuwe bestuursperiode nader onderzoek te doen naar:
      1) De impact van fusievarianten op behoud van de lokale identiteit (van de diverse dorpskernen en buurtschappen) en van de bestuurlijke nabijheid.
      2) Het financiële perspectief en de toekomstbestendigheid van dan voor de langere termijn evt. beoogde (ambtelijke en/of bestuurlijke) fusievarianten.
      3) De impact van fusievarianten op de lokale en regionale bestuurskracht.

      Voor deze onderzoeken kan nader naar behoefte van de nieuwe raad worden gekozen:
      -of en in hoeverre die worden gehouden in samenspraak met andere gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland.
      -of en in hoeverre het draagvlak in de samenleving wordt gepeild, kennende de uitkomsten van de onderzoeken onder 1), 2) en 3).

Daarbij wordt gedacht aan een G200[1] sessie of vergelijkbaar, met ingezetenen.

2. Dit besluit via de voorzitter van de raad over te dragen aan de gemeenteraad in nieuwe samenstelling na de komende verkiezingen, met de oproep om een definitief besluit te nemen over de bestuurlijke toekomst van Wormerland met gebruikmaking van de aanbevelingen van de oude gemeenteraad.

Bijlagen
• De door de griffie op hoofdlijnen samengevatte resultaten uit het participatietraject, incl. beknopte verslagen van de gesprekken met de samenleving. Overige relevante stukken die digitaal raadpleegbaar zijn: • Het raadsbesluit (motie vreemd aan de orde van de dag d.d. 30-6-2021) waarmee dit traject begon. Raad 30-6-2020, agendapunt 26. https://wormerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/b478201e-2cfa-4ca2-9a01-8c01025f2099?documentId=10d547cd-9bc2-4726-9796-b0df9c52d0ce&agendaItemId=ccbd328c-25be-45b1-9a84-094a423321b6 • Het raadsbesluit van 21-9-2021 met bijlagen, op basis waarvan de verkenning is gehouden, wordt niet wederom meegezonden. Die stukken zijn genoegzaam bekend en raadpleegbaar op de volgende link: https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/wormerland/8c5d9987-feaa-42e2-a66d-53ce788d36bf (op de website van de gemeenteraad van Wormerland) . Raad 21-9-2021, agendapunt 16d. • Het voorgaande geldt ook voor het raadsbesluit van 21-12-2021 waarin aan de hand van de bestuurlijke verkenning is beslist over de kaders voor het participatietraject. Deze stukken zijn raadpleegbaar op de navolgende link: https://wormerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/f9ea7453-4077-49ad-a6e9-d7788ed7629b (agendapunt 18). Bij deze stukken zijn ook opgenomen de zes verslagen van gesprekken met bestuurlijke delegaties van 1. Purmerend en Beemster, 2. Zaanstad, 3. Oostzaan, 4. Waterland, 5. Landsmeer en 6. Edam-Volendam. • Informatie over het dossier bestuurlijke toekomst en reacties (video's en geschreven reacties) daarop vanuit de samenleving van Wormeland, vindbaar op www.toekomstwormerland.nl .

Toelichting

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
Aanleiding De aanleiding en het gewenste resultaat staan geformuleerd onder de kern van dit voorstel. *Voorgeschiedenis*

[1] Zie voor uitleg G200 sessie de paragraaf participatie in dit voorstel.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
Het voert te ver om in dit stuk te herhalen de onderbouwing van en overwegingen bij de besluiten die tot dusver zijn genomen. De omvang van die informatie kan dan het zicht op het voorgestelde besluit ondersneeuwen. Maar de voorgeschiedenis in dit beleidstraject wordt wel in de afweging van dit voorstel meegenomen. Daarom is het goed om de raadsvoorstellen en besluiten die hierboven in de rubriek "bijlagen" genoemd zijn in de beschouwing te betrekken. *Vertrekpunt van de raad en opinies vanuit de bestuurlijke en maatschappelijke omgeving* In de laatste fase van het voorafgaande traject (de participatie) zijn m.n. de volgende scenario's verkend. Daar vroeg de raad ook om bij besluit van 21-12-2021 dat luidt: *De hierna genoemde voorkeursscenario's in de regio aan de orde te stellen in het participatietraject:* *Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente;* *Scenario 3: Model bestuurlijke fusie, waarbij een open vraagstelling wordt gehanteerd;* *Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie.* Voor de fijnproevers is het interessant om de eerder genoemde link naar de raadsbehandeling van 21-12-2021 te volgen. Daar staan ook de opinies van de verschillende raadsfracties te lezen. Verder worden de verslagen ter lezing aanbevolen van de gesprekken met de bestuurlijke omgeving (november) en van de gesprekken met verschillende geledingen en deskundigen uit de samenleving (december/januari). Er is ook een lezenswaardige bijlage, opgemaakt door de griffie, met een samenvatting op hoofdlijnen van het hele participatietraject. Er is rekening gehouden met de reacties van burgers (via de website en via de huis-aan-huis kaartenactie), die zijn ontvangen tot 7 februari 2022. Vanuit de hoofdlijnen van de voorgeschiedenis en al de reacties vanuit bestuur en participatie is dit voorstel opgesteld. *Beelden uit de participatie* Wat de karakteristiek van Wormerland betreft kwamen de volgende beelden op uit de participatie. Typering Wormerland: Verstedelijkt platteland met rijke historie. De *kracht van Wormerland* ligt in het groene karakter en daarnaast in de nabijheid van voorzieningen in grotere steden als Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. Behoud van dit groene karakter wordt door alle aanwezigen onderschreven, grootschalige ontwikkeling en bestuurlijke afstand is niet door iedereen gewenst. Verder valt in het algemeen op dat de oriëntatie van de bevolking op de omliggende grotere gemeenten min of meer afhankelijk is van de afstand van de onderscheidenlijke woongemeenschappen tot die grotere gemeenten. Die woongemeenschappen kennen elk hun eigen identiteit en gemeenschapszin. De sociale cohesie is groot en geprezen. In algemene zin worden inwoners van Wormerland wel met de termen "nuchter en no-nonsense" gewaardeerd. Wat dat betreft worden wel cultuurverschillen gezien met omliggende gemeenten. In algemene zin wordt een gemeentehuis in de nabijheid vanwege het onderhouden van verbindingen als een voordeel gezien, zeker voor de oudere en minder digitaal bedreven inwoners. Ofschoon de nabijheid van en contacten met de gemeente worden geprezen, zijn er onder de ingezetenen ook zorgen te horen over de kennis, de hoeveelheid menskracht (werkdruk) en slagkracht van de gemeente, zeker ook naar de toekomst toe. Maatwerkvoorzieningen worden zeer gewaardeerd, maar er lijkt steeds minder geld om

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
die in stand te houden. Er is een uitgesproken behoefte om kenmerkende voorzieningen zoals het zwembad, de goede sportvoorzieningen, het theater en de bibliotheek maar ook de natuur in stand te houden. Behoud van die unieke kenmerken is misschien wel belangrijker dan behoud van zelfstandigheid. Mocht zelfstandigheid niet vol te houden zijn, dan moeten goede afspraken gemaakt worden over behoud van de voorzieningen en de natuur, die zeer gewaardeerd worden. Tot slot vroegen meerdere ingezetenen om duidelijke keuzen en om nadere en meer diepgaande betrokkenheid bij die keuzen. *Beschouwing van de scenario's* Vanuit de bestuurlijke omgeving en vanuit de lokale samenleving komt niet eenduidig een scenario naar voren dat vanuit die geraadpleegde velden de voorkeur verdient. Overigens is er in de gemeenteraad tot nu toe ook nog geen eenduidig draagvlak voor welk scenario dan ook. *Beschouwing scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente* In de bestuurlijke omgeving (regio) is er bij scenario 1 eigenlijk geen draagvlak om bij behoud van zelfstandigheid te transformeren naar een zgn. netwerkgemeente. Alleen bij de gemeente Waterland past dat in de strategie. Onder de ingezetenen lijkt er wel draagvlak voor meer netwerksamenwerking van een zelfstandig Wormerland, ofschoon er ook reacties zijn die duiden op de vraag of het voor de samenleving dan nog wel transparant is aan welk adres men moet zijn en of versnippering niet tegen ons zal keren. Gegeven de geringe ontvankelijkheid van de bestuurlijke omgeving (buurgemeenten) kan deze variant (scenario 1) al met al niet worden aanbevolen, ook al zouden wij het zelf willen. Je hebt voor de netwerkgemeente nu eenmaal ontvankelijke collega-gemeenten nodig. *Beschouwing scenario 3: Model bestuurlijke fusie (open vraagstelling gehanteerd)* De bestuurlijke fusie is, zoals de raad vroeg, meer in brede zin onderzocht. In de bestuurlijke omgeving heerst de opvatting dat gemeenten in het huidige tijdsgewricht en in aanmerking genomen de toenemende taken voldoende body moeten hebben om hun taken lokaal duurzaam te kunnen behartigen en om voldoende te kunnen bijdragen aan de kracht van de regio. In veel gevallen wordt dat doorvertaald naar de wenselijkheid of zelfs noodzaak om bestuurlijk op te schalen. (Als bijkomend voordeel wordt in den lande wel gezien dat minder deelnemers aan bestuurlijke tafels de slagkracht vergroten. Dat geldt ook voor regio's waar met minder partijen tot gemeenschappelijk handelen wordt gekomen. Afname van bestuurlijke drukte leidt relatief ook tot minder schaarste aan kandidaat raadsleden en wethouders.) Wie niet opschaalt, moet investeren in kwaliteit van de ambtelijke dienst (welke vorm ook) en in de bestuurlijke kwaliteit. In de toenemende bovengemeentelijke connecties op bijna alle relevante taakgebieden moet een gemeente sterk genoeg blijven. Dus wie klein is en toch de wens houdt zelfstandig te blijven, moet niet alleen in de eigen kracht geloven, maar er ook in investeren. Gezien vanuit onze bestuurlijke regio zijn er behoudens Landsmeer geen gemeenten die actief streven naar een bestuurlijke fusie. Van Oostzaan weten we de richting in dezen nog niet, omdat ook daar een oriëntatie op de bestuurlijke toekomst loopt, die nog niet tot een keuze leidde. Als Wormerland zelf initiatief zou nemen, is er vermoedelijk bij Zaanstad en Purmerend wel animo te vinden voor bestuurlijke fusie op termijn. Of er bestuurlijke fusie met Landsmeer en Oostzaan mogelijk is hangt af van de keuze van Oostzaan en de vraag of Landsmeer (met Oostzaan en Wormerland) uiteindelijk in deze samenvoeging

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
voldoende draagvlak en draagkracht ziet (afgerond 37.000 inwoners). Of het uiteindelijk een goede keuze kan zijn, zal ook nog moeten blijken uit nader vooronderzoek, waarover verderop meer. Het is op dit moment bepaald niet aannemelijk dat Waterland als 4e partij wil toetreden tot de beschreven alliantie van 3 gemeenten, die gekenmerkt worden door groen (landschap) en blauw (water). En zelfs als er druk op de opschalingsvraag zou komen te staan, is nog maar de vraag of dan door Waterland eerder naar Edam-Volendam of Purmerend zal worden gekeken. Vanuit het participatietraject gezien is er een voorkeur te signaleren voor behoud van zelfstandigheid. Bestuurlijke fusie werd overigens lang niet door iedereen verworpen als gedachte, zeker niet als de dienstverlening en voorzieningen niet meer kunnen worden gegarandeerd. In dat geval is er wel een opvallend grote hoeveelheid reacties op voorhand gekant tegen een fusie met Zaanstad. Meer positief zijn er reacties op fusievarianten waarin 3 of 4 groen/blauwe gemeenten zich met elkaar zouden verbinden. Al met al is er vanuit de bestuurlijke omgeving meer roep om opschaling dan vanuit het maatschappelijke veld. In dat veld leeft vrij breed waarneembare behoefte aan behoud van lokale identiteit en bestuurlijke nabijheid. De maatschappelijke eerste indruk lijkt dat die verworvenheden afnemen als de bestuurlijke schaal vergroot wordt. Er lijkt daarom primair behoefte te zijn aan behoud van zelfstandigheid. Dat veld heeft overigens wel oog voor en behoefte aan voldoende krachtig bestuur en een kwalitatief goede ambtelijke dienst om de taken goed aan te kunnen. Als de bestuurskracht versterkt moet worden en er zijn geen andere opties, dan is bestuurlijke fusie in algemene zin geen absoluut onaanvaardbare optie. Wel is het zaak om dan te zorgen voor investeren in behoud van de identiteit van de lokale gemeenschappen en in het behoud van nabij bestuur, nabije dienstverlening en de gewaardeerde voorzieningen. De noodzaak tot fusie wordt in de samenleving niet overwegend gevoeld, zoals daar ook in de raad verschillend over gedacht wordt. Op basis van de verzamelde informatie wordt op deze plaats geen aanbeveling gedaan om nu *een specifieke bestuurlijke fusie* te entameren. Hierbij moet wel bedacht worden dat mogelijke keuzes van Landsmeer en/of Oostzaan in de nieuwe raadsperiode kunnen leiden tot een meer "gedwongen" fusiekeuze voor Wormerland. Daarbij is nog de vraag of het rijksbeleid voor gemeentelijke herindelingen meer ruimte krijgt voor initiatieven van de provincie. Het recente demissionaire kabinet heeft daarop wel ingezet, maar het duurt nog wel even voor duidelijk is of er ook echt nieuw beleid komt, dat wordt gesteund door Tweede en Eerste Kamer. Overigens wordt voor elk fusiemodel waar de raad misschien wel voor warm zou lopen nader onderzoek aanbevolen, o.a. naar de potentiële (lokale en regionale) bestuurskracht voor de langere termijn, naar de financiële gevolgen en naar de mogelijkheden en investeringen die nodig zijn om de eigen identiteit van de verschillende woongemeenschappen te kunnen behouden en om voldoende nabijheid van bestuur en dienstverlening te kunnen waarborgen. Hierover verderop meer. *Beschouwing scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie.* Wat betreft dit scenario is er in de bestuurlijke omgeving geen animo om versterking te bieden aan de ambtelijke samenwerking die wij nu hebben met Oostzaan. Landsmeer wil er misschien alleen over nadenken als het eindperspectief met zekerheid en binnen afzienbare tijd (zeg 2025/2026) bestuurlijke fusie is. Behoud van zelfstandig bestuur met gezamenlijke ondersteuning door een ambtelijke dienst van meerdere gemeenten lijkt zich daarom te beperken tot de nulvariant. Een plus ligt niet in het verschiet.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
De inzichten uit het maatschappelijk veld spreken niet tegen die variant. Maar die opinie kan keren als de kwaliteit van dienstverlening en nabij bestuur onder peil zou zakken. Ingezetenen willen primair gewoon de garantie dat ze goed bediend worden, dat de kwaliteit op orde is, dat helder is waar zij terecht kunnen en dat zij gehoord worden. Druk op de kwaliteit vraagt dus om bestuurlijke aandacht. Wordt de oplossing niet gevonden in uitgebreidere samenwerking en blijft zelfstandigheid voorop staan, dan ligt het voor de hand te (moeten) investeren in de kwaliteit binnen de bestaande samenwerking in OVER-gemeenten. Dat moet Oostzaan dan ook willen, anders lukt het niet. Uit zelfonderzoek in 2019/2020 bleek dat de kwaliteit van OVER-gemeenten, Oostzaan en Wormerland ermee door kon, maar dat ook niet alle meters op groen stonden. Het begeleidende onderzoeksbureau gaf vrij vertaald toen al aan dat er met het oog op de toekomst wel geïnvesteerd moest worden om duurzaam voldoende kwaliteit te kunnen behouden. (Overigens had de provincie vanuit haar toeziende rollen een negatiever oordeel over de uitkomsten van het onderzoek.) Met de steeds verder toenemende taken voor gemeenten en financieel schommelende (lees: niet consistent betrouwbare) ondersteuning van het rijk, wordt die opgave niet eenvoudiger. Ook de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (o.a. schaarste en toenemende kwaliteitseisen aan personeel) vergroten de druk op de dienstverlening en de ondersteuning aan het bestuur. De bestuurlijke vraag is groter dan de ambtelijke samenwerking aan kan. (Dat beeld kwam ook in de participatie meermaals op.) Om zowel op het bestuurlijke toneel als op het dienstverleningstoneel stand te houden, verdient het aanbeveling dat alle zeilen worden bijgezet om in de toekomst voldoende te kunnen blijven presteren, zeg voor de komende 10 jaar. Als bestuurlijke fusie of vergroting van de samenwerkingsorganisatie ons geen oplossing daarvoor gaan bieden (omdat we het niet willen of omdat er geen potentiële partners zijn) lijkt de optie *door ontwikkelen van wat wij hebben* de betere. Dat kan gevolgen hebben voor de uitgaven en wellicht ook voor de woonlastendruk, als het rijk de gemeenten zo kort houdt als het afgelopen decennium. *De weging* Het is nu aan de raad om een richtinggevend besluit voor de toekomst te nemen. Bij de beoordeling wordt de informatie uit de bestuurlijke verkenning en het participatietraject betrokken. De primaire wegingscriteria voor een richtinggevend besluit zijn eerder door de raad aangegeven met de volgende opsomming: ➢ Nabijheid bestuur en participatiegraad ➢ Toekomstbestendigheid ➢ Verwachte ontwikkelingsmogelijkheden dienstverlening (inclusief ICT infrastructuur) ➢ Slagkracht lokaal en regionaal en logica bestuurlijke indeling voor wat betreft wettelijke regionale indelingen GGD, veiligheidsregio, omgevingsdiensten, MRA e.d. ➢ Draagvlak in de samenleving ➢ Financiële haalbaarheid ➢ Grip op de eigen prioriteiten kunnen hebben De uitkomsten van het traject wijzen tot nu toe niet doorslaggevend in een en dezelfde richting. En op sommige onderdelen ontbreekt nog informatie om doorslaggevend te wegen. Zo zal naar de financiële haalbaarheid van een of meer uiteindelijke voorkeursopties eerst expertonderzoek nodig zijn.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)

Ook zal er gelet op de naar voren gekomen informatie meer behoefte bestaan aan kennis over of en hoe bestuurlijke nabijheid en identiteit van kleinere woongemeenschappen behouden kan worden in gefuseerde gemeenten.

De hoofdrichtingen A., B. en C.
Al met al worden in dit voorstel de volgende hoofdrichtingen onderscheiden die tot de mogelijkheden behoren.

A. De huidige raad van Wormerland beveelt de nieuwe raad aan om het te houden bij zelfstandigheid van de gemeente en investeren in de nul+-variant, met inbegrip van de bij deze hoofdrichting vermelde en aanbevolen aandachtspunten.

Aandachtspunten bij A:
Algemene feitelijke aandachtspunten a en b (ter kennisneming)

a) Deze variant sluit het meeste aan bij de overwegende behoefte vanuit de huidige raad en wordt substantieel gesteund vanuit de reacties uit het participatietraject, onder het voorbehoud dat de gesignaleerde verworvenheden in zelfstandigheid voldoende gegarandeerd kunnen blijven (Denk hierbij aan de genoemde voorzieningen, de ervaren dienstverlening, de lokale identiteiten en de nabijheid van bestuur.)
b) Er is hierbij op dit moment geen zichtbaar perspectief op meer deelnemers aan de ambtelijke samenwerking.

Aandachtspunten c t/m g m.b.t. de risico's van hoofdrichting A (onderdelen van het voorgestelde besluit)

c) Het is aannemelijk dat in deze variant geïnvesteerd moet worden om de toekomst duurzaam aan te kunnen. Daarbij zal vermoedelijk benchmarkonderzoek nodig zijn op vitale functies van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. (Denk aan: personeel & arbeidsmarkt; ICT; spankracht ambtelijke dienst versus bestuurlijke wensen.)
d) De ontwikkeling van de financiële verhoudingen en aanvaardbare lastendruk.
e) Deze variant vergt nauwe afstemming met partnergemeente Oostzaan. Kiest die ook voor deze variant en is die ook van zins, bereid en in staat om daarin te investeren?
f) Laten rijk en provincie deze ontwikkeling op termijn in stand?
g) Omdat deze variant enkele risico's kent die afhankelijk zijn van de keuze van andere besturen, verdient het -vanuit behoefte aan behoud van regie op de bestuurlijke toekomst- aanbeveling om in de nieuwe bestuursperiode nader onderzoek te doen naar:
    1) De impact van fusievarianten op behoud van de lokale identiteit (van de diverse dorpskernen en buurtschappen) en van de bestuurlijke nabijheid.
    2) Het financiële perspectief en de toekomstbestendigheid van dan voor de langere termijn evt. beoogde (ambtelijke en/of bestuurlijke) fusievarianten.
    3) De impact van fusievarianten op de lokale en regionale bestuurskracht.

    Voor deze onderzoeken kan nader naar behoefte van de nieuwe raad worden gekozen:
    -of en in hoeverre die worden gehouden in samenspraak met andere gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)

-of en in hoeverre het draagvlak in de samenleving wordt gepeild, kennende de uitkomsten van de onderzoeken onder 1), 2) en 3). Daarbij wordt gedacht aan een G200[2] sessie of vergelijkbaar, met ingezetenen.

B. De huidige raad van Wormerland beveelt de nieuwe raad aan om na de verkiezingen binnen de dan geldende bestuurlijke realiteit bij de nieuwe gemeenteraden in de regio te peilen of er ambtelijke dan wel bestuurlijke fusievarianten zijn die de Wormerlandse voorkeur verdienen boven hoofdrichting A., zulks met inbegrip van de bij deze hoofdrichting B. vermelde en aanbevolen aandachtspunten

Aandachtspunten bij B:

a) Hoofdrichting A. blijft voor de middellange termijn intussen operationeel. In die tijd moet geïnvesteerd worden om OVER-gemeenten en de overige samenwerkingen voldoende te laten blijven presteren t.b.v. samenleving en bestuur.
b) De nieuwe raad onderzoekt de volgende onderwerpen:
    1) Mogelijkheden en instrumenten tot behoud van de lokale identiteit (van de diverse dorpskernen en buurtschappen) en de bestuurlijke nabijheid in een grotere gemeente. Het onderzoek wordt i.i.g. gehouden in samenspraak met kandidaat fusiepartners.
    2) Het financiële perspectief en de toekomstbestendigheid van beoogde fusievarianten, i.i.g. in samenspraak met kandidaat fusiepartners.
    3) De impact van fusie op de lokale en regionale bestuurskracht, i.i.g. in samenspraak met kandidaat fusiepartners.
    4) Draagvlak in de samenleving, kennende de uitkomsten van de onderzoeken onder 1), 2) en 3). Daarbij wordt zeker ook gedacht aan een G200 sessie of vergelijkbaar, met ingezetenen.

C. De huidige raad van Wormerland kiest een hoofdrichting C. die vanuit het raadsdebat en amendering op dit raadsvoorstel tot stand komt.

De aanbeveling van het college

Het college beveelt hoofdrichting A. aan de gemeenteraad aan, met inbegrip van de daarbij vermelde aandachtspunten. De motieven daarvoor zijn:

I. De gemeente sluit aan bij de meest overwegende en gedragen behoefte tot behoud van zelfstandigheid, maar ook bij de behoefte om regie te houden op haar eigen toekomst en de bestuurlijke ontwikkelingen in komende raadsperiode.
II. Het onderzoekscenario levert meer gegevens op om in komende bestuursperiode onder de dan gegeven politieke verhoudingen in Wormerland en de regio een evt. nieuw toekomstbesluit te nemen en zal zeker meer gegevens opleveren over de toekomstbestendigheid van varianten.
III. De onderzoeksgegevens kunnen naar verwachting worden gebruikt voor meer diepteparticipatie dan die mogelijk was onder de pandemiemaatregelen van afgelopen jaar.

Verwachtingenmanagement

[2] Zie voor uitleg G200 sessie de paragraaf participatie in dit voorstel.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
Een generiek aandachtspunt betreft de komende verkiezingen. Het ligt in de rede en is begrijpelijk dat het thema *bestuurlijke toekomst* onderwerp zal zijn van de komende raadsverkiezingen. Iedere partij heeft daarin haar volle ruimte om zich over dit onderwerp uit te spreken. In het belang van de toekomst van Wormerland en in het belang van het vertrouwen in het openbaar bestuur, wordt aanbevolen na te denken over behoud van keuzeruimte. Ruimte om, binnen de nieuwe gemeenteraad en/of coalitie daarin, op inhoudelijke gronden te kunnen komen tot een toekomstkeuze die te verenigen valt met de visie die in de verkiezingen is gepresenteerd. Het vertrouwen in het openbaar bestuur neemt toe naarmate beloften voor de toekomst ook meer waargemaakt worden.

Alternatieven (incl. argumenten)
Er zijn verschillende alternatieven in dit voorstel bespiegeld. Er is geen aanleiding om in deze vaste rubriek een van de alternatieven specifiek verder uit te lichten. Mocht de raad al dan niet op onderdelen willen afwijken van voorgesteld besluit, dan kan dat bij amendement ter raadsvergadering worden ingebracht en beslist. Zie hoofdrichting C.

Risico's (incl. argumenten) en beheersmaatregelen
Er zijn geen directe risico's te melden behoudens wat er bij de hoofdrichtingen staat beschreven. Wel is de aanbeveling om als raad zelf regie te houden over de bestuurlijke toekomst. Anders is er het risico dat initiatieven van andere gemeenten of de provincie leidend kunnen worden in dit dossier.

Financiële gevolgen
Dit voorstel heeft op zich geen financiële gevolgen. Mocht het voorstel gevolgd worden dan vloeien daaruit naar verwachting onderzoekskosten voort, als de nieuwe raad die hoofdrichting in uitvoering wil brengen.

Adviescommissies geraadpleegd (intern/extern)
Geen. Wel is het door de raad in de arm genomen adviesbureau Rijnconsult betrokken in dit dossier.

Communicatie
Het RV en de bijlagen (en straks ook het raadsbesluit) worden ter informatie gedeeld met de betrokken gemeenten en de Provincie Noord-Holland. Ook krijgen de deelnemers aan de participatiebijeenkomsten er bericht van en wordt de informatie gedeeld op de website van de raad en de website www.toekomstwormerland.nl, alsmede op intranet van OVER-gemeenten. Een persbericht zal het raadsvoorstel verder extern in het licht zetten.

Participatie
Ja In afstemming met de begeleidingscommissie uit de raad is een participatietraject volvoerd. Adviesbureau Rijnconsult adviseerde over dit traject en voerde een aantal gesprekken in het maatschappelijk veld. Kort samengevat is dit het beeld van het participatietraject: • Er zijn straatinterviews gehouden die spontane reacties van burgers op ons onderwerp opriepen. • Er zijn gesprekken gevoerd met historisch deskundigen, met uitgenodigde burgers/instellingen/bedrijven en met inwoners die zichzelf hebben aangemeld. • Voorts is de website www.toekomstwormerland.nl gelanceerd met daarop dossierinformatie, de straatinterviews (video's) en ruim 100 geschreven reacties van burgers op verdiepende vragenlijsten. • Verder is een huis-aan-huis antwoordkaartenactie gehouden waarop ingezetenen drie vragen konden beantwoorden. Dat leverde bijna 500 reacties op. Het oorspronkelijke voornemen om fysieke bijeenkomsten te houden, waaronder een zogenaamde G200-bijeenkomst*, werd helaas verhinderd door de COVID19-pandemie en de landelijk beperkende maatregelen. Daarom moest overgeschakeld worden naar digitale bijeenkomsten met kleinere gezelschappen. Dat hadden we allen liever anders gezien. **Deze bijeenkomst was bedoeld als variatie op de G1000 filosofie van David van Reybrouck. Hij schetst daarin de mogelijkheid om meer verdiept thema's op participatieve wijze te bespreken, met willekeurige personen uit de samenleving. De opzet is zodanig dat in beginsel alle deelbelangen aan tafel komen en niet alleen diegenen die altijd wel van zich laten horen, vaak met een specifiek belang voorop. De G-1000 filosofie heeft het doel om de betrokkenheid van burgers in de democratie te versterken.* In sommige contacten in het participatietraject wierp men de vraag op of er wel voldoende informatie voor de deelnemers was om een gefundeerd oordeel te vormen. Alle informatie over dit onderwerp, o.a. ook over de varianten was digitaal raadpleegbaar (zowel via de raadswebsite als via de website www.toekomstwormerland.nl). Maar kennelijk is de link daartoe niet door alle deelnemers gelegd. Overigens was het niet het vooropgezette doel om iedereen eerst alles te laten lezen om het gesprek te voeren. Het ging ook om de indrukken, opinies, vraagtekens, uitroeptekens en andere informatie die participanten in hun reacties kwijt kunnen. Desondanks is het dit verband wel jammer dat de voorgenomen G200-bijeenkomst niet kon doorgaan, omdat daarin doorgaans dieper kan worden geploegd in het contact. Naast de opbrengst uit meergenoemde gesprekken met gemeentebesturen en verschillende geledingen uit de samenleving, zijn de tot 7-2-2022 ingekomen reacties op de website www.toekomstwormerland.nl en de tot dan ingekomen antwoordkaarten uit de huis-aan-huis actie in dit voorstel meegewogen.

Juridische aspecten en beleidskader
Gemeentewet, Wet gemeenschappelijke regelingen, Wet en beleidskader ARHI. Voorts hebben ons met vereende krachten kunnen houden aan het bijgestelde planningskader dat in september 2021 door de raad werd aangegeven. Op deze plaats nog eens dank aan aan alle partijen die een rol speelden om de planning te halen.

Duurzaamheid en klimaataspecten
N.v.t.

Het college van burgemeester en wethouders van Wormerland,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

R. Kool A.J. Michel-de Jong

Onderwerp
Richtinggevend besluit bestuurlijke toekomst.

RV-nummer:
Datum: 28-2-2022

De raad van de gemeente Wormerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.: 7-2-2022;

overwegende dat het geboden is om een richtinggevend besluit te nemen over de bestuurlijke toekomst van Wormerland;

besluit:

1. Voor de bestuurlijke toekomst van Wormerland te kiezen voor hoofdrichting A. (zoals beschreven in het raadsvoorstel) luidende:
   A. De huidige raad van Wormerland beveelt de nieuwe raad aan om het te houden bij zelfstandigheid van de gemeente en investeren in de nul+-variant, met inbegrip van de bij die hoofdrichting vermelde en aanbevolen aandachtspunten:

   Aandachtspunten bij A:
   Algemene feitelijke aandachtspunten a en b (ter kennisneming)
   a) Deze variant sluit het meeste aan bij de overwegende behoefte vanuit de huidige raad en wordt substantieel gesteund vanuit de reacties uit het participatietraject, onder het voorbehoud dat de gesignaleerde verworvenheden in zelfstandigheid voldoende gegarandeerd kunnen blijven (Denk hierbij aan de genoemde voorzieningen, de ervaren dienstverlening, de lokale identiteiten en de nabijheid van bestuur.)
   b) Er is hierbij op dit moment geen zichtbaar perspectief op meer deelnemers aan de ambtelijke samenwerking.

   Aandachtspunten c t/m g m.b.t. de risico's van hoofdrichting A (onderdelen van het besluit)
   c) Het is aannemelijk dat in deze variant geïnvesteerd moet worden om de toekomst duurzaam aan te kunnen. Daarbij zal vermoedelijk benchmarkonderzoek nodig zijn op vitale functies van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. (Denk aan: personeel & arbeidsmarkt; ICT; spankracht ambtelijke dienst versus bestuurlijke wensen.)
   d) De ontwikkeling van de financiële verhoudingen en aanvaardbare lastendruk.
   e) Deze variant vergt nauwe afstemming met partnergemeente Oostzaan. Kiest die ook voor deze variant en is die ook van zins, bereid en in staat om daarin te investeren?
   f) Laten rijk en provincie deze ontwikkeling op termijn in stand?

g) Omdat deze variant enkele risico's kent die afhankelijk zijn van de keuze van andere besturen, verdient het -vanuit behoefte aan behoud van regie op de bestuurlijke toekomst- aanbeveling om in de nieuwe bestuursperiode nader onderzoek te doen naar:
    1) De impact van fusievarianten op behoud van de lokale identiteit (van de diverse dorpskernen en buurtschappen) en van de bestuurlijke nabijheid.
    2) Het financiële perspectief en de toekomstbestendigheid van dan voor de langere termijn evt. beoogde (ambtelijke en/of bestuurlijke) fusievarianten.
    3) De impact van fusievarianten op de lokale en regionale bestuurskracht.

    Voor deze onderzoeken kan nader naar behoefte van de nieuwe raad worden gekozen:
    -of en in hoeverre die worden gehouden in samenspraak met andere gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland.
    -of en in hoeverre het draagvlak in de samenleving wordt gepeild, kennende de uitkomsten van de onderzoeken onder 1), 2) en 3). Daarbij wordt gedacht aan een G200[3] sessie of vergelijkbaar, met ingezetenen.

2. Dit besluit via de voorzitter van de raad over te dragen aan de gemeenteraad in nieuwe samenstelling na de komende verkiezingen, met de oproep om een definitief besluit te nemen over de bestuurlijke toekomst van Wormerland met gebruikmaking van de aanbevelingen van de oude gemeenteraad.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de Raad van de gemeente Wormerland, gehouden op 28 februari 2022.

de griffier,	de voorzitter,
I.P. Vrolijk	A.J. Michel-de Jong

[3] Zie voor uitleg G200 sessie de paragraaf participatie in dit voorstel.